Arbeidsvermogen Wajong 2015

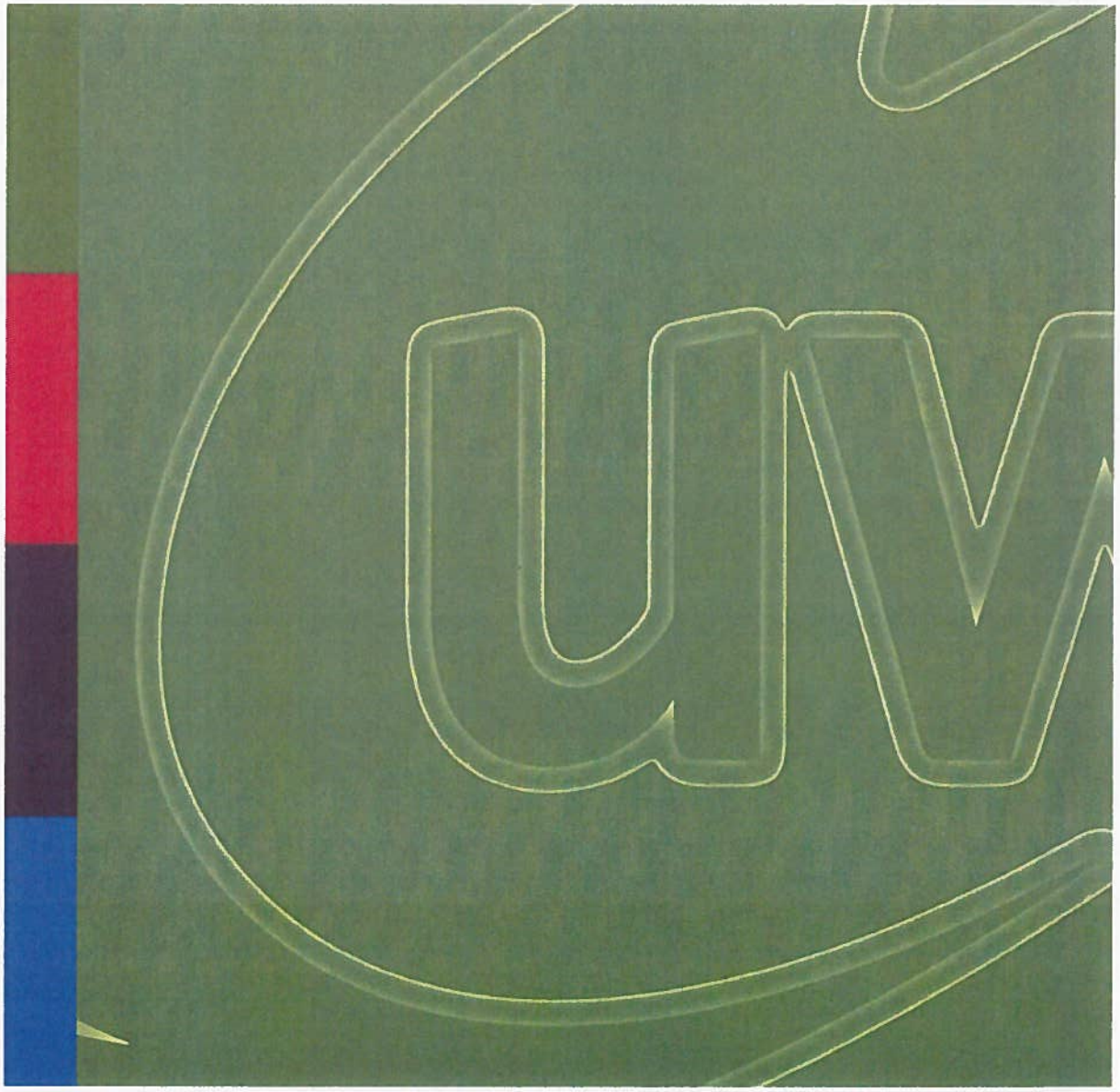

uwv werken aan perspectief

Inhoudsopgave

Samenvatting **2**

1. Inleiding **4**
1.1. Achtergrond 4
1.2. Onderzoeksvragen 4
1.3. Onderzoeksmethode 5

2. Antwoorden en bevindingen **6**
2.1. Uitvoering beoordeling arbeidsvermogen door UWV 6
2.2. Claimbeslissingen: aantallen, resultaat en reden afwijzing 9
2.3. Toepassing criteria arbeidsvermogen en GBM in de praktijk 11
2.4. Bezwaar en beroep Wajong 2015 13

3. Conclusies **15**
3.1. Instructie en procesgang 15
3.2. Uitkomsten dossieronderzoek 15
3.3. Bezwaar en beroep 16

Bijlage I GBM: Geen Benutbare Mogelijkheden **17**

Bijlage II Beoordelingskader duurzaamheid arbeidsvermogen **19**

Colofon **21**

Samenvatting

Met de invoering van de Participatiewet is de Wajong vanaf 1 januari 2015 alleen nog toegankelijk voor jongeren die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. In de wijziging van het Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten (Schattingsbesluit) wordt een nadere invulling gegeven aan het begrip arbeidsvermogen.

Iemand heeft arbeidsvermogen als hij of zij aan alle volgende 4 criteria voldoet:

- Hij is tenminste 4 uur per dag belastbaar, dan wel hij is tenminste 2 uur per dag belastbaar én hij kan tenminste het WML per uur verdienen
- Hij kan tenminste een uur aaneengesloten werken
- Hij beschikt over basale werknemersvaardigheden
- Hij kan een taak uitvoeren in een arbeidsorganisatie

Het doel van dit rapport is inzicht te geven in de manier waarop de beoordeling van arbeidsvermogen in de praktijk verloopt. Hiertoe:

1. Is nagegaan op welke wijze de uitvoering en ondersteunende staf is geïnstrueerd
2. Zijn de belangrijkste cijfers over aantal beoordelingen en uitkomsten verzameld
3. Is over de periode 1-7-2015 tot en met 31-6-2016 een kwantitatief dossieronderzoek gedaan naar de beoordelingen met als uitkomst "geen arbeidsvermogen" (duurzaam geen arbeidsvermogen = DGA en niet duurzaam geen arbeidsvermogen = nDGA)

Ad 1. De adviseurs verzekeringsarts, adviseurs arbeidsdeskundige en de staf-procesbegeleiders zijn geïnstrueerd voor wat betreft de uitvoering van de Wajong 2015. De Wetsuitleg Wajong en de Handboeken zijn aangepast. Er zijn nieuwe en uitgebreide naslagwerken ontwikkeld in de vorm van het Compendium Participatiewet en meerdere Werkwijzers.
Een bijzonder aspect bij de beoordeling is het begrip "Geen benutbare mogelijkheden" (GBM).
In het huidige Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten is ook voor de Wajong 2015 geregeld dat in geval van GBM van een arbeidsdeskundig onderzoek kan worden afgezien.
De conclusie GBM houdt in de meeste gevallen in, dat niet aan de betreffende vier criteria wordt voldaan. Het gaat om mensen die niet zelfredzaam zijn en niet in voldoende mate zelfstandig functioneren om aan alle criteria voor arbeidsvermogen te voldoen.

Ad 2. In de periode 1 januari 2015 tot en met 30 juni 2016 werden in totaal 13000 aanvragen voor de Wajong 2015 behandeld. Hiervan leidde 22% tot een toekenning van een Wajong 2015 uitkering, 78% tot een afwijzing. Het aantal aanvragen bleek geleidelijk af te nemen, vermoedelijk omdat de strengere voorwaarden voor een uitkering steeds meer bekendheid kregen en potentiële aanvragers die nog beschikken over arbeidsvermogen, in toenemende mate afzagen van het indienen van een aanvraag. Het aandeel met zwaardere ernstige medische problematiek nam binnen het afnemende aantal aanvragen navenant toe, met als gevolg een stijging van het percentage toekenningen van 11% in het eerste kwartaal 2015 naar 32% in het tweede kwartaal 2016.

UWV kende in 2015 bijna 1.600 Wajong 2015 uitkeringen toe, een daling van bijna 90% ten opzichte van het aantal toekenningen bij de Wajong 2010. Het absolute aantal ligt wel iets hoger dan het aantal Wajongers dat een toekenning kreeg in de Wajong 2010 omdat ze volledig en duurzaam arbeidsongeschikt waren en in de Uikeringsregeling van de Wajong 2010 terecht kwamen (rond de 1.300 op jaarbasis[1]).

Ad 3. Het dossieronderzoek wijst uit dat alle criteria voor het bepalen van "geen arbeidsvermogen" in beginsel door de VA en AD worden getoetst. Op grond van de wetgeving is het voldoende als vastgesteld wordt dat de klant niet aan één van de criteria voldoet, zodat de andere niet meer getoetst hoeven te worden. Het criterium "beschikken over basale werknemersvaardigheden" werd het meest toegepast bij de vaststelling dat er geen arbeidsvermogen was, het criterium "Taak" het minst. In een aanzienlijk aantal gevallen (39% van alle 300 onderzochte dossiers) stelde de VA vast dat GBM aan de orde was. Omdat GBM wordt gelijkgesteld met (op medische gronden) "geen arbeidsvermogen" werden meestal conform de instructies geen andere criteria meer getoetst.

Over de onderzochte periode gingen relatief weinig klanten na een afwijzing in bezwaar (10%). Dit is gebaseerd op eerdere ervaringen met afwijzende beschikkingen een opmerkelijk laag percentage.

[1] Zie onder andere: UWV (2014) *Kwantitatieve informatie 2014*. Amsterdam: UWV

Mogelijk is de doelgroep, meer dan bij andere wetten, op de hoogte van het feit dat de criteria bij Wajong 2015 vaak zullen leiden tot een afwijzing en leeft de gedachte dat bezwaar maken geen zin heeft.
Van de gevallen waarbij het bezwaar ongegrond werd geacht (63%) ging alsnog 27% in beroep. De meeste van deze beroepszaken lopen nog.

1. Inleiding

1.1. Achtergrond

Met de invoering van de Participatiewet is de Wajong vanaf 1 januari 2015 alleen nog toegankelijk voor jongeren die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. In het gewijzigde Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten (Schattingsbesluit) wordt een nadere invulling gegeven aan het begrip arbeidsvermogen. Iemand heeft arbeidsvermogen als hij of zij aan *alle* volgende 4 criteria voldoet:

- Hij is tenminste 4 uur per dag belastbaar, dan wel hij is tenminste 2 uur per dag belastbaar én hij kan tenminste het WML per uur verdienen; én
- Hij kan tenminste een uur aaneengesloten werken; én
- Hij beschikt over basale werknemersvaardigheden; én
- Hij kan een taak uitvoeren in een arbeidsorganisatie.

Anders gezegd, het niet voldoen aan slechts één van genoemde criteria is al voldoende om te concluderen tot "geen arbeidsvermogen".

Bij mensen die niet beschikken over arbeidsvermogen beoordeelt UWV of het ontbreken daarvan *duurzaam* is. Hierbij staat duurzaamheid voor het niet kunnen ontwikkelen van arbeidsvermogen.
De beoordeling van arbeidsvermogen en duurzaamheid kan bij een aanvrager die voldoet aan de overige voorwaarden om als jonggehandicapte te worden aangemerkt tot de volgende uitkomsten leiden:

- Wel arbeidsvermogen: geen recht op Wajong 2015
- Niet duurzaam geen arbeidsvermogen (nDGA): geen recht op Wajong 2015
- Duurzaam geen arbeidsvermogen (DGA): recht op Wajong 2015

1.2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit rapport is inzicht te geven in de manier waarop de beoordeling van arbeidsvermogen in de praktijk verloopt. Hiertoe zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe geeft UWV uitvoering aan de beoordeling van arbeidsvermogen en welke instructies / richtlijnen e.d. zijn hiervoor ontwikkeld?

2. Hoeveel claimbeslissingen Wajong 2015 heeft UWV uitgevoerd in de periode januari 2015 tot en met juni 2016?

3. Wat was het resultaat van die claimbeslissingen (toekenningen / afwijzingen)?

4. Hoeveel mensen die zijn afgewezen hebben actueel arbeidsvermogen en hoeveel hebben niet duurzaam geen arbeidsvermogen (nDGA)?

5. Welke criteria van arbeidsvermogen zijn onderzocht bij mensen die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben (DGA)? Aan welk criterium / welke criteria voldoet men niet?

6. Welke criteria van arbeidsvermogen zijn onderzocht bij mensen die niet duurzaam geen arbeidsvermogen hebben (nDGA)? Aan welk criterium / welke criteria voldoet men niet?

7. Hoeveel bezwaren zijn er ingediend na een afwijzing Wajong 2015 en wat is het resultaat van het bezwaar (gegrond / ongegrond)?

8. Hoe vaak is men in (hoger) beroep gegaan na een afwijzing Wajong 2015 en wat was daarvan het resultaat?

1.3. Onderzoeksmethode

De vragen 1 t/m 4, 7 en 8 zijn beantwoord met behulp van gegevens uit de diverse UWV-registraties.

Om de vragen 5 en 6 te beantwoorden heeft UWV een kwantitatief dossieronderzoek uitgevoerd. Hiertoe werden over een periode van 1-7-2015 tot en met 30-6-2016 in totaal 300 dossiers ad random getrokken, te weten 150 dossiers met als uitkomst DGA + recht op Wajong 2015 en 150 dossiers met als uitkomst nDGA + geen recht op Wajong 2015.

Voor alle dossiers werd gescoord welke van de 4 criteria (zie hoofdstuk 2) door de behandelende verzekeringsarts en / of arbeidsdeskundige werd (werden) genoemd als grond voor de conclusie "geen arbeidsvermogen".

2. Antwoorden en bevindingen

De antwoorden en bevindingen worden zoveel mogelijk gepresenteerd in volgorde van de onderzoeksvragen uit hoofdstuk 1.3.

2.1. Uitvoering beoordeling arbeidsvermogen door UWV

2.1.1. SMBA

Al in de voorbereiding op de WWnV[2] bleek dat voor de uitvoering hiervan door UWV andere instrumenten ontwikkeld moesten worden dan de tot dan toe beschikbare middelen als de Functionele Mogelijkheden Lijst (FML) en het Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS). Met deze middelen was het immers wel mogelijk om het (resterend) verdienvermogen, maar niet het arbeidsvermogen in kaart te brengen.

Inmiddels is hiertoe de Sociaal Medische Beoordeling van het Arbeidsvermogen (SMBA) ontwikkeld. De methode SMBA is gebaseerd op toepassing van het denkmodel en het begrippenkader van de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Dit denkmodel gaat uit van onderlinge relaties en een wisselwerking tussen verschillende componenten: het brengt stoornissen, beperkingen en participatieproblemen met elkaar in verband. Daarnaast neemt het model, naast ziekte of aandoening, ook externe en persoonlijke factoren mee, die het functioneren van het individu kunnen beïnvloeden.

De methode SMBA draait om toepassing van de ICF bij de analyse van het arbeidsvermogen en bij het vastleggen daarvan. Arbeidsvermogen in deze zin is:

- Het vermogen van een individu om doelgerichte handelingen in een arbeidsorganisatie te verrichten die resulteren in producten of diensten die een economische waarde hebben.

Het gaat hier nadrukkelijk om handelingen (als onderdeel van een taak of functie) met een economische waarde. Onder arbeidsvermogen vallen dus niet onbeloonde handelingen die alleen een maatschappelijke waarde hebben, zoals vrijwilligerswerk.
De ICF-structuur helpt om de problematiek van de klant in kaart te brengen, om te bepalen welk werk de klant nog zou kunnen, en om oplossingen aan te dragen zoals begeleiding, een voorziening op de werkplek, training of een scholing.

2.1.2. Ondersteuning en instructie

Omdat bovenstaande methode voor de medewerkers van het UWV (in casu de verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen) in meer of mindere mate een nieuwe werkwijze betekende, is ter ondersteuning een instrument ontwikkeld dat verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen kunnen gebruiken bij het werken volgens de methode SMBA. Dit Methode Ondersteunend Instrument (MOI) helpt hen om, met gebruikmaking van de begrippen uit de ICF, het arbeidsvermogen van de klant in kaart te brengen.
Voor het gebruik op kantoor zijn de Wetsuitleg Wajong en de Handboeken aangepast. Er zijn nieuwe en uitgebreide naslagwerken ontwikkeld in de vorm van het Compendium Participatiewet en meerdere Werkwijzers.

[2] WWnV: Wet Werken naar Vermogen, later omgedoopt tot Participatiewet

2.1.3. De 4 criteria

Bij de beoordeling of iemand arbeidsvermogen heeft wordt getoetst of iemand voldoet aan alle vier in hoofdstuk 1.1. genoemde criteria. In de ondersteunende naslagwerken (zie paragraaf 2.1.1) wordt met definities en nadere uitleg aangegeven hoe in de uitvoering met de beoordeling van deze criteria omgegaan moet worden. Hieronder volgt hiervan een korte samenvatting.

- Klant is tenminste 4 uur per dag belastbaar, dan wel hij is tenminste 2 uur per dag belastbaar én hij kan tenminste het WML verdienen.

Om van arbeidsvermogen te kunnen spreken moet iemand tenminste vier uur per dag belastbaar zijn. Er is ook sprake van arbeidsvermogen als iemand tenminste twee uur per dag belastbaar is en per uur het wettelijk minimumloon kan verdienen. Omdat het om belastbaarheid gaat – en specifiek over duurbelastbaarheid – moet dit aspect door de verzekeringsarts worden beoordeeld. De verzekeringsarts vraagt zich eerst af of er aanleiding is te veronderstellen dat klant om medische redenen mogelijk niet voltijds belastbaar is. Indien dit zo is, beoordeelt hij of er sprake is van zodanige beperkingen dat klant niet tenminste vier uur per dag belastbaar is. Bij de beoordeling maakt de verzekeringsarts gebruik van de standaard 'Duurbelastbaarheid in Arbeid' (versie 8-7-2015).
Indien de verzekeringsarts concludeert dat de klant niet 4 maar wel tenminste 2 uur belastbaar is, dan moet nog worden vastgesteld of de mogelijkheden waarover de klant beschikt hem in staat stellen om op uurbasis het wettelijk minimumloon te verdienen. Dat gebeurt altijd in overleg met de arbeidsdeskundige.

- Klant kan tenminste een uur aaneengesloten werken.

Dit aspect zal veelal door de verzekeringsarts moeten worden beoordeeld. Hier doelt men op het zelfstandig functioneren van de betrokkene in relatie tot de continuïteit van het productieproces. Daarbij gaat het er uitsluitend om dat niet vaker dan een keer per uur een substantiële onderbreking van het productieproces noodzakelijk is om de betrokkene bij te sturen. De noodzaak om iemand bij te sturen is er als hij zelf niet kan onderkennen dat hij op enig moment niet adequaat functioneert en / of zichzelf daarin niet kan corrigeren. Het gaat er met andere woorden om dat het normale productieproces zonder al te veel onderbreking door kan blijven gaan.

- Klant beschikt over basale werknemersvaardigheden.

Basale werknemersvaardigheden zijn vaardigheden waarover iemand altijd moet beschikken om als werknemer in een arbeidsorganisatie te kunnen functioneren. Het gaat om vaardigheden die een arbeidsorganisatie van de werknemer eist, los van het type arbeid en los van het type organisatie. Basaal is hier synoniem met "fundamenteel"; in dit verband valt te denken aan vaardigheden die een fundament bieden voor een arbeidsprestatie. Het gaat om vaardigheden die "onmisbaar" en "essentieel" zijn: instructies van de werkgever begrijpen, onthouden en uitvoeren; en afspraken met de werkgever nakomen.
Dit aspect wordt in principe beoordeeld door de verzekeringsarts en de arbeidsdeskundige gezamenlijk.

- Klant kan een taak uitvoeren in een arbeidsorganisatie.

Om te kunnen onderbouwen dat iemand voldoet aan dit criterium moet aan twee voorwaarden zijn voldaan. Ten eerste moet de arbeidsdeskundige aantonen dat iemand een taak kan uitvoeren en ten tweede moet hij aantonen dat de klant die taak kan uitvoeren binnen de context van een arbeidsorganisatie. Een taak is de kleinste eenheid van een functie en bestaat uit één of meerdere handelingen. Het gaat om taken waar geen opleiding en geen specifieke werkervaring voor nodig is; ze zijn veelal routinematig en aan te leren door ze te doen. Deze taken zijn beschreven in een takenbestand.

2.1.4. Geen Benutbare Mogelijkheden

Een bijzonder aspect bij de beoordeling is het begrip "Geen benutbare mogelijkheden" (GBM).
In het huidige Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten is ook voor de Wajong 2015 geregeld dat in geval van GBM van een arbeidsdeskundig onderzoek kan worden afgezien.
De conclusie GBM houdt in de meeste gevallen in, dat niet aan de betreffende vier criteria wordt voldaan. Het gaat om mensen die niet zelfredzaam zijn en niet in voldoende mate zelfstandig functioneren om aan alle criteria voor arbeidsvermogen te voldoen.
Aan de beoordeling van GBM zal bij de eerstvolgende actualisering van de instructies nog afzonderlijk aandacht worden besteed.

Zie verder voor een uitgebreide toelichting op de wettelijke achtergrond en verdere regelgeving rondom GBM bijlage I.

2.1.5. Duurzaamheid

Het al dan niet voldoen aan GBM of aan de 4 criteria is weliswaar bepalend voor de vaststelling of de klant arbeidsvermogen heeft, maar daarmee staat nog niet vast of de klant ook een Wajong-uitkering krijgt. Het recht op uitkering hangt namelijk af van de vraag of het ontbreken van arbeidsvermogen *duurzaam* is.

Onder "duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben" wordt de situatie verstaan waarin de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie zich niet kunnen ontwikkelen. De toets op duurzaamheid maakt dan ook een essentieel onderdeel uit van de beoordeling door verzekeringsarts en arbeidsdeskundige.

Voor wat betreft de toepassing van het duurzaamheidscriterium verwijzen we naar bijlage II.

2.1.6. Procesgang

De adviseurs verzekeringsarts en - arbeidsdeskundige evenals de staf-procesbegeleiders zijn voor wat betreft de procesgang t.a.v. uitvoering van de nieuwe wet en de wijze van coaching hiervan als volgt geïnstrueerd.

In de multidisciplinaire intake (MDI) bepalen procesbegeleider, verzekeringsarts en arbeidsdeskundige gezamenlijk, aan de hand van de op dat moment bekende gegevens t.a.v. de aanvraag, welke functionaris het meest aangewezen is om het onderzoek te starten ("op kop te gaan"): de verzekeringsarts of de arbeidsdeskundige.

Wanneer het op basis van de MDI aannemelijk is dat er op medische gronden geen sprake is van arbeidsvermogen gaat in beginsel de verzekeringsarts op kop. Dit is het geval wanneer aannemelijk is dat de klant:

- Waarschijnlijk geen benutbare mogelijkheden (GBM) heeft[3], en dus geen arbeidsvermogen, of
- Niet tenminste één uur aaneengesloten kan werken, of
- Niet tenminste vier uur per dag belastbaar is

Voor een aanzienlijk deel van de mensen die recht hebben op een Wajong-uitkering geldt dat sprake is van een zodanig ernstige ziekte of gebrek dat zij op medische gronden niet over benutbare mogelijkheden beschikken (GBM). Aan de beoordeling van de overige criteria komt men dan veelal niet toe. De beoordeling van GBM is dus een integraal en impliciet onderdeel van het beoordelingsproces en de uitvoering werkt conform deze instructie.

Wanneer het onderzoek van de verzekeringsarts resulteert in GBM kan een verder onderzoek door de arbeidsdeskundige meestal achterwege blijven. Dat kan ook wanneer de verzekeringsarts op medische gronden concludeert dat klant duurzaam niet tenminste 4 uur per dag belastbaar is of tenminste 1 uur aaneengesloten kan werken.

Als de verzekeringsarts concludeert dat klant wel tenminste 4 uur per dag belastbaar is en tenminste 1 uur aaneengesloten kan werken, dan wel twijfelt over eventuele ontwikkelmogelijkheden van bekwaamheden[4], wordt het dossier met de door de verzekeringsarts in kaart gebrachte beperkingen overgedragen aan de arbeidsdeskundige. Deze richt zich vervolgens in zijn onderzoek vooral op toetsing van de criteria "basale werknemersvaardigheden" en "taak", zo nodig in overleg met de verzekeringsarts.

Wanneer op basis van de MDI aannemelijk is dat er sprake is arbeidsvermogen gaat de arbeidsdeskundige meestal op kop. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer sprake is van arbeidsverleden of samenloop met inkomsten uit arbeid. Soms kan hiermee het onderzoek stoppen, als op grond van de uitkomsten van het AD-onderzoek duidelijk is dat klant niet aan de voorwaarden voor een Wajong-uitkering voldoet. Meestal echter vindt na het arbeidskundig onderzoek nog een onderzoek door de verzekeringsarts plaats, waarbij de arbeidsdeskundige n.a.v. zijn eigen onderzoek zo nodig gerichte vragen aan de verzekeringsarts kan stellen.

[3] Zie bijlage I: GBM
[4] Zie bijlage II: Duurzaamheid

2.2. Claimbeslissingen: aantallen, resultaat en reden afwijzing

In de periode 1 januari 2015 tot en met juni 2016 heeft UWV in totaal 13.000 claimbeoordelingen Wajong 2015 uitgevoerd. Bij ruim één op de vijf aanvragers (22%) heeft UWV een Wajong 2015 uitkering toegekend en bij 78% % wees UWV de aanvraag af (zie tabel 2.1).

UWV kende in 2015 bijna 1.600 Wajong 2015 uitkeringen toe, een daling van bijna 90% ten opzichte van het aantal toekenningen bij de Wajong 2010. Het absolute aantal ligt wel iets hoger dan het aantal Wajongers dat een toekenning Wajong 2010 kreeg omdat ze volledig en duurzaam arbeidsongeschikt waren (rond de 1.300 op jaarbasis[5]). Deze Wajongers kwamen in de Uitkeringsregeling Wajong 2010 terecht. Het aantal mensen dat in de Wajong 2015 instroomde is dus vergelijkbaar is met het aantal dat in de uitkeringsregeling van de Wajong 2010 instroomde.

Tabel 2.1. Aantal claimbeslissingen Wajong 2015 van januari 2015 t/m juni 2016 naar resultaat

	2015 1e kw	2015 2e kw	2015 3e kw	2015 4e kw	2015 Totaal	2016 1e kw	2016 2e kw	2015 & 2016 t/m 2e kw Totaal
Aantal claimbeslissingen Wajong 2015[6]	3.687	2.506	1.724	1.476	9.393	1.634	1.973	13.000
Aantal toekenningen	403	379	381	418	1.581	462	555	2.598
% toekenningen[7]	11%	16%	24%	31%	18%	33%	32%	22%
Aantal afwijzingen	3.183	1.976	1.204	911	7.274	946	1.174	9.394
% afwijzingen[4]	89%	84%	76%	69%	82%	67%	68%	78%
Aantal studerend[8]	101	151	139	147	538	226	244	1.008

Tabel 2.1 laat zien dat het aantal afwijzingen Wajong 2015 tussen het eerste en laatste kwartaal van 2015 sterk daalde. Het absoluut aantal toekenningen was in deze periode redelijk stabiel. Als gevolg van deze ontwikkeling steeg het toekenning*spercentage* Wajong 2015 van 11% in het eerste kwartaal 2015 naar 31% in het vierde kwartaal 2015.

De afname van het aantal afwijzingen tot en met het vierde kwartaal 2015 hing samen met een sterke afname van het aantal aanvragen in deze periode. Een verklaring voor dit laatste kan zijn dat jongeren met arbeidsmogelijkheden waarschijnlijk steeds minder vaak een Wajong 2015 uitkering aanvragen omdat ze verwachten geen recht te hebben en voor ondersteuning en een eventuele uitkering bij gemeenten moeten aankloppen. Onder de resterende aanvragen zit een relatief groter aandeel met ernstige medische problematiek en dus een grotere kans op Wajong-toekenning, zoals ook uit de stijgende percentages blijkt.

Daarnaast speelt de invoering van de gecombineerde beoordeling van de Wajong 2015 en de Indicatie Banenafspraak (Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen) mogelijk een rol. Mensen die een beoordeling arbeidsvermogen aanvragen en bij wie UWV vaststelt dat er sprake is van arbeidsvermogen, krijgen geen Wajong-beoordeling c.q. beschikking, tenzij ze expliciet Wajong 2015 aanvragen.

In het 2e kwartaal 2016 is het aantal afwijzingen weer wat toegenomen als gevolg van een lichte toename van het aantal aanvragen. We kunnen daarom nog niet spreken van een dalende trend in het aantal claimbeslissingen en het aantal afwijzingen.

Ongeveer een kwart van de mensen van wie de aanvraag is afgewezen, heeft niet duurzaam geen arbeidsvermogen (nDGA, zie tabel 2.2). Deze mensen beschikken op het moment van beoordeling niet over arbeidsvermogen, maar UWV verwacht dat ze dit nog kunnen ontwikkelen.

[5] Zie onder andere: UWV (2014) *Kwantitatieve informatie 2014*. Amsterdam: UWV
[6] Inclusief claimbeslissingen op aanvragen vanaf 10 september 2014
[7] Als percentage van het aantal claimbeslissingen exclusief uitkomst studerend
[8] Bij "studerend" als uitkomst van de claimbeoordeling gaat het om jongeren die nog een opleiding volgen, maar duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Omdat deze jongeren nog studeren, hebben ze geen recht op een uitkering. Als zij stoppen met hun opleiding of studie, dan krijgen ze alsnog recht op Wajong 2015, zie ook tabel 2.2.

Een goed beeld van de reden van afwijzing kunnen we pas geven vanaf het 4e kwartaal 2015, omdat UWV deze informatie vanaf de invoering van het proces ABA (Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen) registreert. Onder de aanname dat de verdeling die we nu zien representatief is, zijn in 2015 naar schatting 1.800 mensen afgewezen, omdat ze niet duurzaam geen arbeidsvermogen hebben.

Tabel 2.2. Reden van afwijzing claimbeslissingen Wajong 2015[9]

	2015 4e kw	2016 1e kw	2016 1e kw	2015 4e kw t/m 2016 2e kw
Afwijzing wegens uitsluitingsgrond	25%	30%	27%	28%
Afwijzing wegens actueel arbeidsvermogen	52%	44%	50%	49%
Afwijzing wegens niet duurzaam geen arbeidsvermogen (nDGA)	23%	25%	23%	24%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Bijna de helft van de mensen die zijn afgewezen, heeft actueel arbeidsvermogen. Daarnaast is nog een kwart van de mensen afgewezen, omdat ze niet voldoen aan de voorwaarden om als jonggehandicapt te worden aangemerkt. Deze voorwaarden zijn:

- Ingezetenschap
- Geen arbeidsvermogen op 18e jaar
- Geen arbeidsvermogen op latere leeftijd onder speciale voorwaarden

Voor Wajong 2015 gelden dezelfde uitsluitingsgronden[10] als die gelden voor de Wajong 2010:

- Detentie (vrijheidsontneming)
- De jonggehandicapte is voortvluchtig
- Niet in Nederland wonen
- Onrechtmatig verblijven in Nederland
- Het bereiken van de leeftijd waarop de AOW ingaat

Bij de Wajong 2015 zijn als uitsluitingsgronden nog toegevoegd:

- Studerende zijn
- Recht hebben of gehad hebben op "oude" Wajong dan wel Wajong 2010

De reden voor het toevoegen van "studerende zijn" is, dat een studie in theorie gericht is op verdere ontwikkeling. Dit sluit niet aan bij het Wajong 2015-criterium "duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben". Studie of school is immers bedoeld voor ontwikkeling en mogelijke toeleiding naar en / of verbetering van de kansen op de arbeidsmarkt. Jongeren die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, komen dus niet in aanmerking voor Wajong 2015 zolang zij op school zitten. Na het beëindigen van de opleiding of studie kunnen zij alsnog een Wajong 2015 uitkering aanvragen[11].

[9] De verdeling in de tabel is gebaseerd op de claimbeslissingen waaraan we een reden van afwijzing uit de ABA registratie hebben kunnen koppelen.
[10] Uitsluitingsgronden zeggen niets over het al dan niet zijn van jonggehandicapte; ze hebben betrekking op het recht op uitkering.
[11] Artikel 1a:6 Wajong

2.3. Toepassing criteria arbeidsvermogen en GBM in de praktijk

2.3.1. Toepassing criteria en GBM

Ten aanzien de onderzoeksvraag: "Welke criteria van arbeidsvermogen zijn onderzocht bij mensen die duurzaam dan wel niet duurzaam geen arbeidsvermogen hebben?" (dus DGA en nDGA) kan worden gesteld dat, waar dat van toepassing was, in beginsel alle 4 de criteria zijn onderzocht door de verzekeringsarts en arbeidsdeskundige. Alleen wanneer GBM[12] van toepassing was, zijn de vier criteria in de meeste gevallen niet onderzocht. (zie hoofdstuk 2.1.3 en 2.1.5).

Dat alle criteria worden getoetst blijkt uit de vraagstelling die in het format van het rapportageprotocol voor de verzekeringsarts aan het begin van de rapportage is opgenomen. In die vraagstelling worden alle te toetsen criteria en GBM opgenoemd, als uitgangspunt voor de verdere beoordeling; op het eind van de rapportage moet die vraagstelling bij "conclusie" expliciet worden beantwoord.

Het format van de rapportage van de arbeidsdeskundige kent een vergelijkbare opzet. Daar worden aan het eind van de rapportage bij het onderdeel "Toetsing aan criteria Wajong" alle criteria nogmaals benoemd en aangegeven aan welke van die criteria de specifieke casus voldoet.

Uit het dossieronderzoek blijkt dat het wegen van de 4 criteria vaak impliciet in het beoordelingsproces gebeurt en dat deze weging pas expliciet tot uiting komt in de beschouwing en conclusie wanneer één van de criteria niet van toepassing wordt geacht waardoor er recht bestaat op Wajong 2015. Dit impliceert dat in de rapportage niet altijd de weging t.a.v. alle 4 criteria wordt - of hoeft te worden vastgelegd.

Er bestaat geen duidelijke hiërarchie of vastgestelde volgorde waarin de criteria worden getoetst. Alleen wanneer GBM aan de orde is, worden de vier criteria in de meeste gevallen niet getoetst; in die zin prevaleert in dergelijke gevallen GBM.

Ten aanzien van de vraag: "Aan welk criterium / welke criteria voldoet men niet (wanneer sprake is van "geen arbeidsvermogen")?" hebben wij in elk van de 300 dossiers (150 DGA en 150 nDGA) steeds de criteria die van toepassing zijn geacht voor de conclusie "geen arbeidsvermogen" vastgelegd. Soms betreft dat in een dossier één criterium, soms meerdere criteria. Wij hebben van elk van de 4 criteria plus GBM geteld hoe vaak deze in totaal in alle dossiers zijn genoemd. Daarom komen aantallen en percentages boven de N respectievelijk de 100% uit (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3. Toepassing criteria arbeidsvermogen in de praktijk

Criteria Wajong 2015	DGA		nDGA		Totaal	
	N=150		*N=150*		*N=300*	
GBM	63	*42%*	53	*35%*	116	*39%*
Niet tenminste 4 uur per dag belastbaar	28	*19%*	42	*28%*	70	*23%*
Niet tenminste 1 uur aaneengesloten werken	26	*17%*	16	*11%*	42	*14%*
Beschikt niet over basale werknemersvaardigheden	49	*33%*	49	*33%*	98	*33%*
Kan geen taak uitvoeren in arbeidsorganisatie	4	*3%*	6	*4%*	10	*3%*
Totaal	**170**		**166**		**336**	

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn als volgt te interpreteren.

Het beoordelen of er mogelijk sprake is van Geen Benutbare Mogelijkheden (zie ook hoofdstuk 2.1.3 en 2.1.5) is het eerste dat een verzekeringsarts doet. In de onderzochte dossiers was het aandeel GBM aanzienlijk: in totaal in bijna 4 op de 10 dossiers. Dit is niet verrassend, in aanmerking genomen dat de onderzoeksgroep uitsluitend bestond uit dossiers waarbij tot "geen arbeidsvermogen" was geconcludeerd op grond van veelal ernstige medische aandoeningen en beperkingen. Conform de instructie komt bij het vaststellen van GBM veelal de toetsing van de overige criteria niet meer aan de orde.

Van de vier criteria wordt "beschikt niet over basale werknemersvaardigheden" het meest toegepast, het criterium "kan geen taak uitvoeren" het minst. Dit laatste is ook te verwachten. In het onderzoek werden alleen dossiers onderzocht waarbij "geen arbeidsvermogen" is vastgesteld. In het merendeel van deze dossiers is sprake van ernstige beelden, waarbij mensen bijvoorbeeld niet zelfredzaam zijn, niet in voldoende mate zelfstandig functioneren of ernstige gedragsproblemen hebben. Hierbij zal de verzekeringsarts vaak tot "kan niet tenminste 1 uur aaneengesloten werken" of "is niet tenminste 4 uur belastbaar" concluderen, dan wel komen arbeidsdeskundige en verzekeringsarts gezamenlijk tot de conclusie dat klant niet over basale werknemersvaardigheden beschikt. Men komt in die situaties dan zelden nog toe aan het toetsen van criterium "kan geen taak uitvoeren".

[12] Zie hoofdstuk 2.1.3. en Bijlage I

Overigens kan op grond van deze uitkomst niet automatisch worden gesteld dat het criterium "het kunnen uitvoeren van een taak" niet of minder relevant is bij het vaststellen van arbeidsvermogen. Bij het vaststellen van "wél arbeidsvermogen" speelt het criterium "taak" immers een even zware rol als de overige criteria, aangezien voor "wel arbeidsvermogen" de klant aan álle criteria moet voldoen; het criterium "taak" is dan vaak zelfs het sluitstuk van de beoordeling.

2.3.2. GBM nader gespecificeerd

Ten aanzien van de dossiers waarin door de verzekeringsarts GBM wordt gesteld, blijkt in de praktijk dat dit vrijwel altijd de enige aangegeven reden was om de conclusie "geen arbeidsvermogen" te trekken, waarna direct werd overgegaan op de toets op de duurzaamheid. Slechts in enkele gevallen zijn naast het stellen van GBM ook nog andere criteria genoemd (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4. Geen Benutbare Mogelijkheden toepassing

	DGA	nDGA	Totaal	
GBM gesteld	63	53	116	
Uitsluitend GBM	61	48	109	*94%*
GBM + één of meer overige criteria	2	5	7	*6%*

GBM kan op diverse gronden worden gesteld – zie ook Bijlage I. Bij de onderzochte dossiers treffen we de volgende verdeling van deze categorieën aan, waarbij de percentages steeds zijn afgezet tegen het totaal aantal gevallen waarin GBM werd vastgesteld:

Tabel 2.5. Geen Benutbare Mogelijkheden onderverdeling

GBM naar categorie	DGA		nDGA		Totaal	
	N = 63		*N = 53*		*N = 116*	
Onvoldoende persoonlijk en sociaal functioneren bij een ernstige psychische stoornis	32	*51%*	19	*36%*	51	*44%*
Niet ADL-zelfstandig[13]	16	*25%*	1	*2%*	17	*15%*
Opname in een AWBZ-instelling	6	*9%*	26	*49%*	32	*28%*
Wisselende mogelijkheden[14]	5	*8%*	5	*9%*	10	*9%*
Infauste prognose[15]	3	*5%*	0	*0%*	3	*2%*
Bedlegerig	1	*2%*	2	*4%*	3	*2%*
Totaal	**63**	***100%***	**53**	***100%***	**116**	***100%***

Zoals bij alle claimbeoordelingen is ook in deze steekproef uit Wajong 2015 de categorie "onvoldoende persoonlijk en sociaal functioneren bij een ernstige psychische stoornis" een belangrijke grond voor het stellen van GBM: in de DGA-groep in de helft van de GBM-gevallen, in de nDGA-groep in ruim een derde.

De categorie "niet ADL-zelfstandig" komt bij de DGA-gevallen veel vaker (25%) voor dan bij de nDGA-gevallen (2%). Dat is begrijpelijk; juist in de groep "duurzaam geen arbeidsvermogen" zitten veel jonggehandicapten die niet zelfredzaam zijn en volledig op derden zijn aangewezen voor hun basale levensbehoeften, waarbij ook geen verbetering te verwachten is.

Omgekeerd komt de categorie "opname" weer veel meer voor in de nDGA-groep (49%) dan in de DGA-groep (9%). Ook dit is begrijpelijk: in de nDGA-groep is vaak een tijdelijke opname aan de orde, bijvoorbeeld een klinische behandeling van een psychische aandoening of een intensieve behandeling

[13] ADL staat voor Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen: de dagelijks terugkerende basisverrichtingen die nodig zijn om zelfstandig te kunnen leven.
[14] "Wisselende mogelijkheden" wil zeggen dat betrokkene bij herhaling onder de zelfredzaamheids (ADL-)grens zakt.
[15] "Infauste prognose" wil zeggen: een terminale ziekte met een zó ongustige prognose, dat een dodelijke afloop op korte termijn zo goed als zeker is. Wanneer deze infauste prognose verzekeringsgeneeskundig is vastgesteld, mag conform artikel 2 lid 2.c van het Schattingsbesluit van een arbeidskundig onderzoek worden afgezien. Zie ook bijlage 1.

i.v.m. complexe lichamelijke aandoening. Omdat het vaak gaat om behandelingen die in beginsel genezing beogen, wordt dan geconcludeerd dat het ontbreken van arbeidsvermogen niet duurzaam is.

Zoals eerder gezegd (zie ook tabel 2.4) werden in een zeer beperkt aantal dossiers (2 DGA- en 5 nDGA-dossiers) náást GBM toch nog één of meerdere criteria aangegeven. Hieronder in tabel 2.6 is dit volledigheidshalve weergegeven voor elk van deze in totaal 7 dossiers.

Tabel 2.6. Combinatie van GBM met 1 of meer criteria

Categorie GBM			Criterium arbeidsvermogen			
			Tenminste 4 uur per dag	Tenminste 1 uur aaneengesloten	Basale werknemers-vaardigheden	Taak
Dossier 1	DGA	onvoldoende PSF[16]			√	
Dossier 2		niet ADL-zelfstandig		√		
Dossier 3	nDGA	opname	√		√	
Dossier 4		PSF	√			
Dossier 5		PSF	√			
Dossier 6		bedlegerig	√			
Dossier 7		bedlegerig	√			

Wanneer naast GBM toch nog één of meerdere criteria werden benoemd, ging het in geval van nDGA-dossiers steeds om het criterium "tenminste 4 uur per dag belastbaar"; bij de 2 DGA-dossiers ging het om enkele andere criteria. De aantallen zijn echter dermate klein, dat hieraan geen betrouwbare conclusies zijn te verbinden.

2.4. Bezwaar en beroep Wajong 2015

Er werden in de periode januari 2015 tot en met juni 2016 in totaal 1047 bezwaren ingediend tegen afwijzingen Wajong 2015[17]. In tabel 2.7 wordt dit afgezet tegen het totaal aantal afgewezen claimbeoordelingen Wajong 2015 over die periode.

Tabel 2.7. Bezwaren

	Aantal	%
Aantal claimbeoordelingen Wajong 2015	13.000	
Totaal aantal afwijzingen[18]	10.402	*80%*
		N = 10.402
In bezwaar na afwijzing	**1047**	***10%***

Gebaseerd op eerdere ervaringen met afwijzende beschikkingen is het aantal bezwaren bij Wajong 2015 opmerkelijk laag (10%). Bij andere wetten is het percentage bezwaar tegen afwijzing ongeveer 20-25%. Mogelijk is de doelgroep, meer dan bij andere wetten, op de hoogte van het feit dat de criteria bij Wajong 2015 in veel gevallen leiden tot afwijzing en leeft de gedachte dat bezwaar maken geen zin heeft.

Van alle bezwaren tegen afwijzingen werd 7% gegrond verklaard. Bijna twee derde van de bezwaarzaken (63%) werd ongegrond verklaard, nog eens 10% was niet ontvankelijk en bijna eenzelfde percentage werd ingetrokken door de cliënt. Uitgezet in tabel 2.8:

[16] PSF = persoonlijk en sociaal functioneren
[17] Bron: afdeling Bezwaar en beroep
[18] Hier zijn de afwijzingen o.g.v. "studerend" (zie tabel 2.1) geïncludeerd

Tabel 2.8. Bezwaar onderverdeling

Bezwaar	Aantal	%
Gegrond	77	7%
Niet ontvankelijk	101	10%
Ongegrond	662	63%
Zaak ingetrokken	125	12%
Zaak loopt nog	82	8%
Totaal	**1.047**	**100%**

Het aantal gevallen waarin het bezwaar gegrond verklaard wordt is met 7% opmerkelijk laag. Ook dit hangt waarschijnlijk samen met de strenge criteria van de Wajong 2015.

In de volgende tabel (tabel 2.9) is weergegeven hoeveel mensen alsnog in beroep gingen na een ongegrondverklaring van hun bezwaar.

Tabel 2.9. Beroep

	Aantal	%
Aantal ongegrond verklaarde bezwaren	662	
Hiervan alsnog in beroep	176	27%

In totaal ging men dus in 176 gevallen, d.w.z. in circa een kwart van het totaal aantal in bezwaar gehandhaafde afwijzingen, alsnog in beroep.

De uitkomsten van deze beroepszaken (voor zover al afgerond) staan in de volgende tabel 2.10:

Tabel 2.10. Uitkomst van beroepszaken

Beroep	Aantal	%
Geen dictum[19]	7	4%
Gegrond	4	2%
Niet ontvankelijk	5	3%
Ongegrond	35	20%
Zaak ingetrokken, Nieuwe beslissing	2	1%
Zaak ingetrokken, Spontaan	6	3%
Zaak loopt nog	117	66%
Totaal	**176**	**100%**

Van alle beroepszaken tegen Wajong 2015 afwijzingen is tot nog toe dus 2% gegrond en 20% ongegrond verklaard. Ten aanzien van deze percentages moet wel een belangrijk voorbehoud worden gemaakt: het overgrote deel van de beroepszaken (66%) liep namelijk nog op het eind van het 2e kwartaal 2016. Afgezet tegen het aantal bezwaren dat ongegrond is verklaard, is het aantal beroepszaken relatief hoog. Daarbij kan er ook beroep zijn ingesteld tegen bezwaren die niet ontvankelijk zijn verklaard, of gegrond, als betrokkene niet heeft gekregen wat hij / zij wenst, maar dat verklaart het relatief aantal beroepszaken niet. Aannemelijk is dat ook dit een gevolg is van de criteria en het lage bezwaarpercentage. De overblijvende groep gaat meer uit overtuiging in bezwaar en dan ook in beroep.

[19] Dictum: Het deel van een vonnis dat de eigenlijke uitspraak inhoudt.

3. Conclusies

Doel van dit Rapport Arbeidsvermogen Wajong 2015 is inzicht te geven in de manier waarop de beoordeling van arbeidsvermogen in de praktijk verloopt. Ons onderzoek laat het volgende beeld zien.

3.1. Instructie en procesgang

Ten aanzien van de Wajong 2015 zijn de medewerkers van UWV die zich bezig houden met de beoordelingen (verzekeringsartsen, arbeidsdeskundigen en procesbegeleiders) voorzien van uitvoerige achtergronddocumentatie en instructie. Voor de beoordelingen is een speciale methodiek ontwikkeld (SMBA) met een ondersteunend instrument (MOI) waarmee het arbeidsvermogen in kaart kan worden gebracht. VA en AD doen hun beoordelingen voor een groot deel gezamenlijk en volgens een vastgelegde procesgang. (zie hoofdstuk 2.1.1.)

Het recht op een uitkering Wajong 2015 wordt bepaald door het vaststellen dat er op basis van ziekte of gebrek sprake is van "geen arbeidsvermogen", én door de vaststelling dat dit duurzaam is. In de wetgeving zijn voor het vaststellen van arbeidsvermogen 4 criteria benoemd. Deze worden bij iedere claimbeoordeling door VA en AD getoetst, waarbij tussen de criteria geen hiërarchische volgorde bestaat.

Omdat voor het vaststellen van "geen arbeidsvermogen" volstaat dat een klant niet aan één van de 4 voorwaarden voldoet, worden in de rapportages vaak niet alle criteria benoemd. (zie hoofdstuk 2.1.2.)

Een bijzondere plaats neemt het vaststellen door de verzekeringsarts van GBM in. Omdat GBM meestal (maar niet altijd) leidt tot "geen arbeidsvermogen", is de conclusie in de regel gerechtvaardigd dat niet wordt voldaan aan 1 of meer van de criteria van de Wajong 2015. In die zin prevaleert – indien aan de orde - GBM. (zie hoofdstuk 2.1.4.)

Vervolgens wordt de duurzaamheid beoordeeld, in de regel door de verzekeringsarts op geleide van kennis over het betreffende ziektebeeld; waar nodig in overleg met de arbeidsdeskundige om eventuele ontwikkelmogelijkheden te bezien. Ook indien GBM van toepassing is, dient de duurzaamheid te worden bepaald. GBM kan immers ook tijdelijk aan de orde zijn (bijvoorbeeld vanwege een opname). (zie hoofdstuk 2.1.6 en Bijlage I).

De PB toetst tenslotte de overige wettelijke voorwaarden voor het recht op uitkering.

3.2. Uitkomsten dossieronderzoek

Over de onderzochte periode van 1-1-2015 tot 31-6-2016 vonden 13.000 Wajong 2015 beoordelingen plaats. Hierbij valt op, dat gedurende 2015 het aantal aanvragen steeds verder afnam. Het lijkt erop dat potentiële aanvragers zich steeds meer bewust worden van de strengere regels inzake Wajong en in toenemende mate van een aanvraag afzien.

De 13.000 aanvragen resulteerden in circa 20% van de gevallen in een toekenning van een Wajong-uitkering, in 80% in een afwijzing. Daarbij bleek het percentage toekenningen binnen de onderzochte periode toe te nemen van 11% in het eerste kwartaal van 2015 tot 32% in het tweede kwartaal van 2015. Dit lijkt vooral te verklaren uit het steeds meer wegvallen van aanvragers die hun kans op een Wajong-uitkering op voorhand gering achten, met als gevolg dat het aandeel aanvragers met zwaardere medische aandoeningen en beperkingen relatief toenam. (zie hoofdstuk 2.)

In het onderzoek zijn 300 dossiers van klanten onderzocht bij wie "geen arbeidsvermogen" is vastgesteld: 150 met als oordeel "niet duurzaam (d.w.z. tijdelijk) geen arbeidsvermogen (nDGA)" en 150 met als oordeel "duurzaam geen arbeidsvermogen (DGA)". Er zijn géén dossiers van klanten onderzocht met als uitkomst "wel arbeidsvermogen" omdat dit niet onder de onderzoeksopdracht viel.

Het aandeel GBM is onder de onderzochte dossiers aanzienlijk: 42% van de DGA-dossiers, 35% van de nDGA-dossiers.
Als reden voor de GBM spelen bij de DGA-dossiers vooral onvoldoende persoonlijk en sociaal functioneren en ADL-onzelfstandigheid een rol; bij de nDGA-dossiers in iets mindere mate ook onvoldoende PSF en vooral (tijdelijke) opnames. In dat laatste geval bleek het dan veelal te gaan om opnames i.v.m. een langdurige maar in beginsel op herstel gerichte behandeling (vaak vanwege ernstige psychische problematiek). (zie hoofdstuk 2.3.2.)

Los van GBM, wordt het criterium "geen basale werknemersvaardigheden" het vaakst gebruikt als een van de gronden voor de aanname van "geen arbeidsvermogen": in ons onderzoek in beide groepen DGA en nDGA precies even vaak, nl. in 33% van alle dossiers.

Op de tweede plaats komt het criterium "niet tenminste 4 uur per dag belastbaar", in 23% van alle dossiers. Hier is wel enig verschil tussen DGA- en nDGA-dossiers: bij DGA wordt dit criterium in 19% van de gevallen (mede) van toepassing geacht, bij nDGA in 28% van de dossiers.

Op de derde plaats het criterium "niet tenminste 1 uur aaneengesloten werken", in 14% van alle dossiers. Hier is het verschil tussen DGA (in 17% van de dossiers) en nDGA (in 11% van de dossiers) kleiner.

Het criterium "kan geen taak uitvoeren in arbeidsorganisatie" wordt maar in 3% van alle dossiers (mede) genoemd; daarbij bestaat nauwelijks verschil tussen DGA (3%) en nDGA (4%). Het is dus duidelijk dat dit criterium in de praktijk weinig wordt gebruikt. Dit is te verklaren uit het feit dat het in alle onderzochte dossiers klanten betrof zonder arbeidsvermogen als gevolg van ernstige aandoeningen en beperkingen. Veelal werd de conclusie "geen arbeidsvermogen" al getrokken op andere criteria (niet tenminste 4 uur belastbaar; niet in staat 1 uur aaneengesloten te werken), zodat aan het criterium "kan geen taak uitvoeren" niet meer werd toegekomen.

3.3. Bezwaar en beroep

Het aantal bezwaarzaken tegen afwijzingen bleek relatief laag: slechts 10%. Indien het bezwaar ongegrond werd verklaard (63%) ging ca. 25% alsnog in beroep. Voor een inschatting van de uitkomsten van deze beroepszaken zijn er nog te weinig zaken afgerond. (zie hoofdstuk 2.4).

Bijlage I GBM: Geen Benutbare Mogelijkheden

Op basis van het Schattingsbesluit, artikel 2, lid 1 dient een arbeidsongeschiktheidsbeoordeling in beginsel altijd te bestaan uit een verzekeringsgeneeskundig en een arbeidskundig onderzoek. Van dat arbeidskundig onderzoek mag onder bepaalde omstandigheden worden afgezien, namelijk indien uit het verzekeringsgeneeskundige onderzoek blijkt dat betrokkene geen benutbare mogelijkheden heeft. Deze omstandigheid wordt in de verzekeringsgeneeskundige praktijk "GBM" genoemd. Het Schattingsbesluit maakt in artikel 2 lid 2 tot en met lid 5 nader duidelijk wanneer van geen benutbare mogelijkheden mag worden gesproken.

Overigens zal bij het beoordelen van de duurzaamheid, ook bij sommige GBM-gevallen, toch overleg plaatsvinden met de arbeidsdeskundige, conform het beoordelingskader "Duurzaamheid van het ontbreken van arbeidsvermogen".

In onderstaand kader zijn de betreffende artikelen weergegeven (Schattingsbesluit Arbeidsongeschiktheidswetten, geldend van 01-07-2016 t/m heden).

Artikel 2. De arbeidsongeschiktheidsbeoordeling

1. De arbeidsongeschiktheidsbeoordeling, bedoeld in de WAO, de WAZ en de hoofdstukken 2 en 3 van de Wajong, de beoordeling van duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben als bedoeld in de hoofdstukken 1a, 2 en 3, van de Wajong, de beoordeling van het percentage van het maatmaninkomen dat de verzekerde kan verdienen, bedoeld in de ZW en de beoordeling van volledige en duurzame arbeidsongeschiktheid of de mate van gedeeltelijke arbeidsgeschiktheid, bedoeld in de Wet WIA, worden gebaseerd op een verzekeringsgeneeskundig onderzoek en een arbeidsdeskundig onderzoek.

2. Van het arbeidsdeskundig onderzoek kan worden afgezien:

    a. gedurende de periode waarin uit het verzekeringsgeneeskundig onderzoek blijkt dat betrokkene geen benutbare mogelijkheden heeft;

    b. indien uit het verzekeringsgeneeskundig onderzoek blijkt dat betrokkene benutbare mogelijkheden heeft maar dat hij die mogelijkheden naar verwachting binnen drie maanden zal verliezen, en dit verlies in een verzekeringsgeneeskundig onderzoek wordt vastgesteld;

    c. indien uit verzekeringsgeneeskundig onderzoek blijkt dat betrokkene benutbare mogelijkheden heeft maar dat hij wegens zijn terminale ziekte een zodanig slechte levensverwachting heeft dat hij die mogelijkheden naar verwachting binnen afzienbare termijn zal verliezen, en dit verlies in een verzekeringsgeneeskundig onderzoek wordt vastgesteld;

    d. indien uit verzekeringsgeneeskundig onderzoek blijkt dat betrokkene zodanig wisselend belastbaar is voor arbeid dat betrokkene geen benutbare mogelijkheden heeft.

3. Indien uit het verzekeringsgeneeskundig onderzoek blijkt dat betrokkene geen benutbare mogelijkheden heeft maar betrokkene die mogelijkheden naar verwachting na verloop van een periode wel zal hebben, vindt na verloop van die periode opnieuw een verzekeringsgeneeskundig onderzoek plaats.

4. Het wisselend belastbaar zijn voor arbeid, bedoeld in het tweede lid, onderdeel d, wordt tenminste drie maal in een verzekeringsgeneeskundig onderzoek vastgesteld.

5. Benutbare mogelijkheden als bedoeld in het tweede tot en met het vierde lid zijn alleen dan niet aanwezig indien:

   a. betrokkene is opgenomen in een ziekenhuis of in een instelling als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet toelating zorginstellingen die zorg verleent waarop aanspraak bestaat ingevolge de Wet langdurige zorg, met uitzondering van een inrichting waar geestelijk gestoorde delinquenten van overheidswege verpleegd worden;

   b. betrokkene bedlegerig is;

   c. betrokkene voor het uitvoeren van activiteiten van het dagelijks leven dermate afhankelijk is dat hij lichamelijk niet zelfredzaam is; of

   d. betrokkene als gevolg van een ernstige psychische stoornis in zijn zelfverzorging, in zijn directe samenlevingsverband alsook in zijn sociale contacten, waaronder zijn werkrelaties, niet of dermate minimaal functioneert dat hij psychisch niet zelfredzaam is.

6. Van het arbeidsdeskundig onderzoek kan worden afgezien indien de verzekeringsarts vaststelt dat betrokkene niet ongeschikt is tot het verrichten van zijn laatstelijk uitgeoefende arbeid.

7. Bij ministeriële regeling kunnen met betrekking tot dit artikel nadere regels worden gesteld.

In de verzekeringsgeneeskundige praktijk is ten behoeve van de verzekeringsgeneeskundige beoordeling een "standaard GBM" uitgebracht, waaraan de verzekeringsarts moet refereren indien hij besluit tot het aannemen van een GBM-situatie. Deze standaard is een nadere praktische uitwerking van bovengenoemd onderdeel van het schattingsbesluit.

Bijlage II Beoordelingskader duurzaamheid arbeidsvermogen[20]

1. Inleiding

Dit beoordelingskader heeft betrekking op het aspect duurzaamheid en is een hulpmiddel voor verzekeringsarts en arbeidsdeskundige om te kunnen bepalen of er al dan niet sprake is van het duurzaam ontbreken van arbeidsvermogen.

2. Kern van het beoordelingskader

Doel

Criteria geven voor het beoordelen van de duurzaamheid van het ontbreken van arbeidsvermogen ten behoeve van beoordelingen voor de Wajong 2015.

Vertrekpunt

Een cliënt die naar Wajong-normen op het moment waarop de beoordeling betrekking heeft niet over arbeidsvermogen beschikt.

Toepassing

Het beoordelingskader wordt gebruikt om te beoordelen of het ontbreken van arbeidsvermogen duurzaam is.
Het beoordelingskader is van toepassing op iedere cliënt die niet over arbeidsvermogen beschikt en leidt tot de conclusie dat al dan niet sprake is van het duurzaam ontbreken van arbeidsvermogen.

Definitie

Het ontbreken van arbeidsvermogen wordt duurzaam genoemd als cliënt blijvend geen arbeidsvermogen kan ontwikkelen.

Oordeelsvorming

De verzekeringsarts spreekt zich uit over ontwikkeling van de mogelijkheden van cliënt, uitgaande van de medische situatie zoals die is op het moment waarop de beoordeling betrekking heeft.
Voor zover de verzekeringsarts, overeenkomstig het stappenplan, niet zelfstandig over het duurzaam ontbreken van arbeidsvermogen kan besluiten spreken verzekeringsarts en arbeidsdeskundige zich gezamenlijk uit over de te verwachten ontwikkeling van cliënt en of die al dan niet tot arbeidsvermogen kan leiden.

Stappenplan

Stap 1 – voor de verzekeringsarts

De verzekeringsarts stelt vast of er sprake is van een progressief ziektebeeld. Als het antwoord bevestigend is ontbreekt het arbeidsvermogen duurzaam. De beoordeling is afgerond.

Stap 2 – voor de verzekeringsarts

De verzekeringsarts stelt vast of de situatie van cliënt aan beide volgende voorwaarden voldoet: er is sprake van een stabiel ziektebeeld zonder behandelmogelijkheden; de aandoening is zodanig ernstig dat geen enkele toename van bekwaamheden mag worden verwacht. Als aan deze beide voorwaarden wordt voldaan ontbreekt het arbeidsvermogen duurzaam. De beoordeling is afgerond.

Stap 3 – voor de verzekeringsarts en de arbeidsdeskundige samen

De verzekeringsarts en de arbeidsdeskundige stellen in gezamenlijk overleg vast of het ontbreken van arbeidsvermogen van de cliënt duurzaam is. Zij betrekken daarbij tenminste de volgende aspecten in onderlinge samenhang:

[20] Bron: Compendium Participatiewet versie 1.0 (2015)

- het al dan niet ontbreken van mogelijkheden ter verbetering van de belastbaarheid;
- het al dan niet ontbreken van mogelijkheden tot verdere ontwikkeling;
- het al dan niet ontbreken van mogelijkheden tot toename van bekwaamheden.

Op grond van hun gezamenlijk overleg concluderen de verzekeringsarts en de arbeidsdeskundige of het arbeidsvermogen al dan niet duurzaam ontbreekt De beoordeling is afgerond.

Rapportage

De verzekeringsarts en/of de arbeidsdeskundige leggen hun bevindingen met betrekking tot het al dan niet duurzaam ontbreken van arbeidsvermogen vast in hun rapportage
In de rapportage verwijzen zij inhoudelijk naar de stappen zoals beschreven in dit beoordelingskader.

In schema:

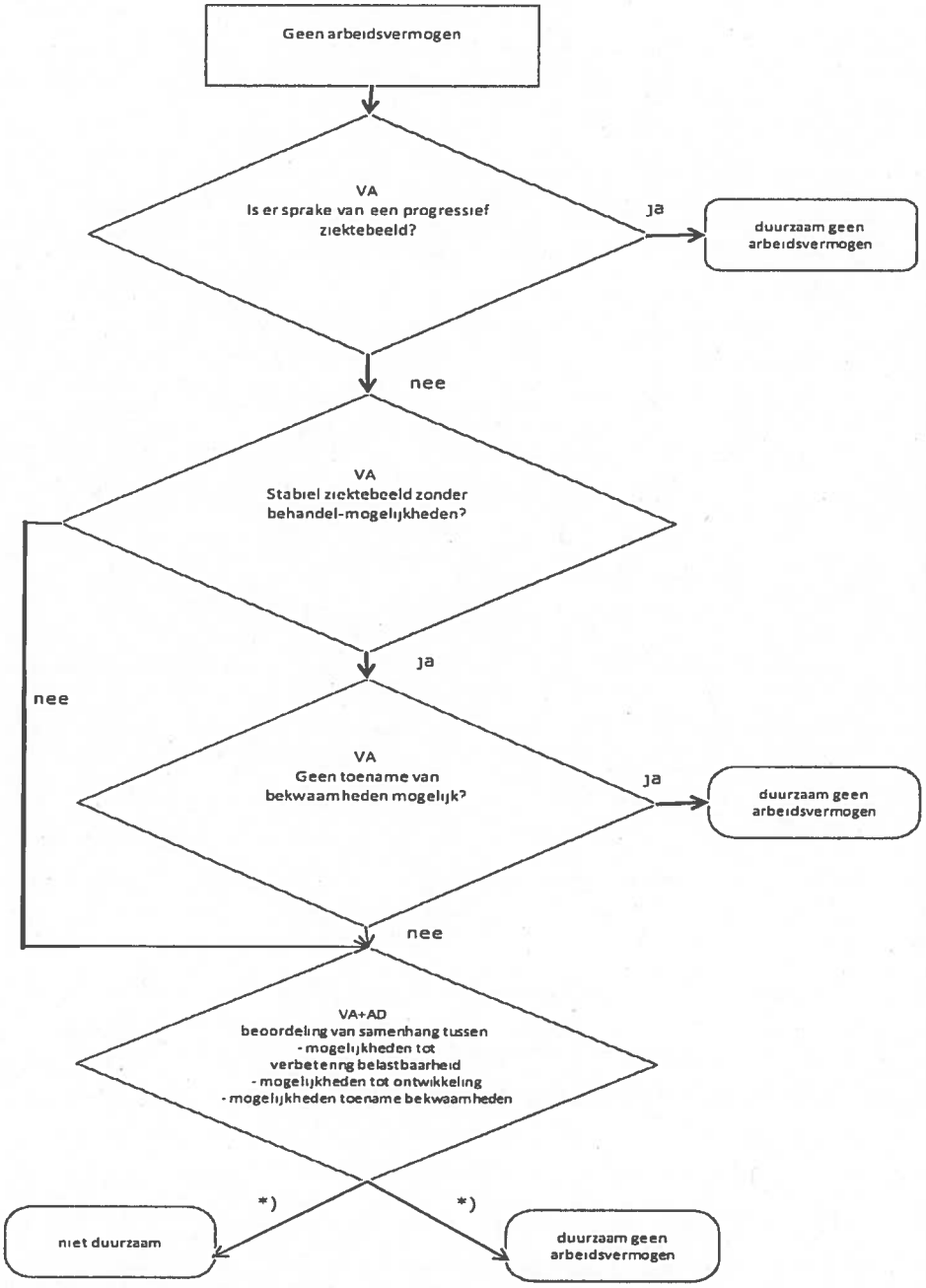

**) Toelichting bij besluitvorming laatste stap hier moet de samenhang tussen verschillende aspecten worden beoordeeld Deze afweging leidt tot het oordeel al dan niet duurzaam geen arbeidsvermogen*
Een eenvoudig 'ja' of 'nee' als antwoord op een aantal vragen is hier niet aan de orde

Colofon

Uitgave
UWV *Divisie Sociaal Medische Zaken afd. Business Control & Kwaliteit*

Postadres
Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen
Afdeling SBK

Auteurs
Auditoren VA BC&K SMZ

Disclaimer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enig andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

UWV © 2016

PostN
Port Betaal
Port Pay
Pays-Ba